Я й раніше чув, що Килина Капійка така: ніколи їй удома не сидиться, все в мандрах та в мандрах, скрізь треба Килині побувати, ніде без неї не змелеться. І стільки вона того світу об'їздила, стільки всього надивилася, що нічим ти Килину вже не здивуєш.

"Та вона ж оце недавнечко в самісінькій Германії була,— розказували мені в селі,— бач, скоро вісімдесят стукне, а не беруть її ні роки, ні хвороби, крутиться ще, як дівка. Їй-бо. І не вгадано ще й не розгадано, що вона робить у тих мандрах, якби ж це підгледіти хоч одним оком".

"А зодягається як! Куфайку чи там навіть плюшку і не показуй Килині Капійці, все плащі та пальта, одне одного новіші, усе вовняні кофти та чобітки хромові. А в хустку квітчасту як викутається, то й не впізнаєш Капійку, молодиця, та й годі, і щічки навіть червоні — кров у них виграє, як вишнівка у бутликах".

"Видно, знає стара якісь відьмацькі секрети, бо що ж це виходить — усі люди як люди, а вона не з того тіста ліплена, чи що? Ну хай там і хустка, і хромовички — це ще не кожна баба й зодягне, хоч і дурно їй дай, це таке, що й посміятися можна, а от що в неї з тими щічками робиться, якби хто сказав".

"Не інакше, як чари якісь, а що ж. Бо дехто вже й приглядався пильненько, чи не рум'яни то — ні. Таки кров грає".

Я в селі тепер рідко буваю, але ні-ні та й почую щось про Килину Капійку, і то хай навіть якусь абищицю — продала корову та купила телевізора, зарубала курку-несучку, хату перекрила, зуби вставила, а про все те розказують як про щось несусвітне, щось таке, що й голови не кладеться. Чи то від заздрощів, що людина живе, як сама собі хоче, чи звикли вже так і зупинитись не можуть — хтозна.

Отож я не дуже зважав на ті балачки, аж поки не довелося ближченько роздивитися на бабу Килину. Ну чого вже не ждав — того не ждав. Знав, що вона бабуся бідова, але щоб отака — не думав.

Та й почалося все з дива. Спершу задзвонив телефон. Тепер у нас, городян, усе починається з телефону, ми без нього дихнути не можемо, то нічого б дивного у цьому дзвінку й не було, аби дзвонила не баба Килина. Ну ніяк я не міг уявити, що оце десь у київському телефоні-автоматі стоїть Килина Капійка і питає любенько так: "Петре, це ти?" Я звик бачити наших сільських бабів десь на городі, серед картопляного цвіту, чи на призьбі, на осонні, а в телефонній будочці — таке мені і не спилося.

Пригадую, як моїй бабусі Прісці колись убгали в руки слухавку, щоб із сином своїм, Михайлом, побалакала, однак нічого з того не вийшло. "Що ж я буду казать, як Михайла нема коло мене?" — бідкалася бабуся, злякано поглядаючи на чорну рурочку. І бачила ж, як усі родичі по черзі говорять до нього, сміються, щось розпитують, наче він стоїть перед ними, вірила, що не брешуть, таки розмовляють з Михайлом, а от сама не могла сказати ні слова. А чому — я й досі не можу збагнути. Ні, не тому, що боялася вона того телефону, Забобоном тут і не пахне; може, через те, що не могла говорити отак "ні до кого", не було її Михайла поруч, а яка ж то розмова, як людини нема коло тебе.

А Килина Капійка пройшла Крим і Рим, то й тут не розгубилася:

— Драстуй, Петю, це я, впізнаєш? Ой не вгадуй, бо не вгадаєш. Баба Килина з Ганжилівки. Еге, баба Килина, кажу. Картоплю я продавала тут у вас, а як їхала, то батько твій теліфон дав, щоб, може, переночувати, чи що, як така пригода. То я оце побазарувала, а на автобус спізнилася, твій батько як у воду дивився, чуєш, то дай, думаю, подзвоню, бо батько ж просив, ще й теліфона осьо дав. Га? Де я, питаєш? Та коло базару ж! Не тре' тобі їхати, кажи, де живеш, сама приїду, чого там. Що? Кажу, візьму таксі та й буду скоренько, а чо',

гроші в мене є, вторгувала ж за картоплю, то кажи, де живеш, чого там. Га? Не тре', сама приїду, кажу, і так клопіт у хату, а ти ще їздити будеш.

Я назвав адресу, ще хотів перепитати, чи баба Килина добре розчула, але вона вже повісила трубку.

Дружина заходилася коло вечері, а я спустився до під'їзду виглядати гостю. Вона таки не забарилася, невдовзі підкотило таксі, і з нього вийшла баба Килина — маленька, сухенька, зате спритна не по літах, про таких кажуть: не ходить, а брикає.

— Ти, Миколовичу, мені вибачай, що я наче з печі вилізла,— вона показала на поли свого старенького сачка (звісно ж, базарувала). її вузьке, як стручок, лице світилося живенькою усмішкою, а щоки-подушечки і справді червоніли, ніби прихоплені морозцем.

— Ну що ви, що ви?..

— Ге, не ждав? Признавайся! — Вона витерла долоню об сачок і довго трясла мою руку, винувато заглядаючи в обличчя, потім провела пучками по моєму плечі, мовби викликаючи на одвертість, й защебетала скоромовкою: — Оце ще такої мороки тобі не хватало, ге? Я б, може, й не завдавала клопотів, Петю, але ж вторгувала там якусь копійку, скажу тобі по секрету, то, думаю, щоб не витягли вурки. Бо картопля ж нівроку вродила, он і тобі клумачок привезла, а чо'? Ви ж на всьому купованому.

— Спасибі, бабо Килино, ну що ви оце такого мішка тягли-надривалися?

— Та він як пір'їнка! — баба підхопила клумачка й кинула собі на плечі.— Сама занесу, щоб ти не замазався, чуєш. Бо сорочку переведеш.

Я насилу відібрав у неї мішка й побачив, що баба Килина таки кріпкенька в руках, тут правди ніде діти. Пудів зо три завдала, як не більше,— й нічого.

Ми зайшли до ліфта, в який навіть моя мама ступала вагаючись, а бабі Килині хоч би що — ніякого страху, ніякого дива, наче вона підіймалася в ньому щодня.

— Ти на якому поверсі живеш? — спитала.

— На тринадцятому.

— Еге, непогано. Пилюки менше, та й машини не так гудуть. Правда, число нещасливе, але що зробиш.

На порозі дружина розцілувалася з бабою Килиною, голосно так, як з найближчою родичкою, вона чомусь думає, що в селі усі родичі, і коли ми їдемо туди в гості, то цілується з усіма бабами й тітками підряд, і вони мають її за свою.

Від поцілунків баба Килина ще дужче розчервонілася, потім зняла припорошені чапці і нечутною ходою зайшла до кімнати, водячи на всі боки маленькою голубиною голівкою.

Я почувався, незручно, щось мені завжди муляло, коли сільські родичі розглядали квартиру, бо тоді починалося: "Оце да, оце хороми! Запанів ти, Петре, через те й рідко носа показуєш у село".

Однак баба Килина спокійненько пройшлася по всіх трьох кімнатах, помацали килими, наче прицінювалась, постукала нігтем по стінах, понюхала пуп'янки на вазонах, а тоді плямкнула сухими тоненькими губами й сказала:

— А чо', жити можна. Правда, тіснувато трохи, подвір'я ж у вас нема, але, я ж кажу, можна миритися.

Дружину це, певна річ, трохи зачепило за живе, і вона негайно кинула наш головний козир.— повела бабу Килину на балкон. О, тут уже ніхто не міг приховати захвату, навіть наші київські друзі сплескували в долоні й вигукували: "Оце так краєвид!" Справді, звідси як на долоні було видно Дніпро, його кучеряві зелені схили, а там, на горі, світилася золотом лавра.

Баба Килина незворушно поводила довкола маленькими очками,— так спогорда оглядає низи лелека із високості,— й зітхнула:

— Непогано. Аби ще ота труба не диміла.

— Яка труба?

— Та он же,— вона показала десь у далину, туди, де щезав із виду Дніпро, і я вперше побачив, що там, на березі, бовваніла якась труба, мабуть, комбінат стояв, чи що воно, не знаю, бо відколи живу в цій квартирі, ніколи туди не придивлявся.

— А ото лавра, бачите? — уже піснішим голосом озвалась дружина і навіть показала пальцем, видно, закрався сумнів, чи гостя хоч бачить те, що близько перед очима.

— А чо' ж не бачу! В лаврі я була. Колись стільки про неї наслухалася, що, скажу вам по секрету, взяла та й пішла, а там нічого такого й немає у тих печерах, задуха тільки. Та людям що-небудь дай, аби побалакать, я ж кажу.

— І то правда,— підтакнув я, щоб догодити бабі; якщо вже й лавра їй не така, то що тут скажеш.

Де вже гостя не скупилася на похвалу, то це за вечерею. Низенько так схилялася над тарілкою, щоб ніде й крихта не впала, хлібом кутики губ вимочувала і жувала швиденько, як і ходила,— цок-цок виделкою, видно, ще не мала мороки з зубами.

— Ти мені, дочко, розкажи по секрету, як цей салат роблять, то я й собі вдома зготую, а чо'.

Це дружині — як медом по губах, засяяла враз, а тоді й бабі відплатила тим же:

— А ви ще, дивлюсь я, і молода зовсім.

— А чого ж би я була стара! Молода, звісно.— Вона поправила на собі крапчасту хустинку, ховаючи під неї сивенькі посічені пасма.— Хіба сімдесят дев'ять літ — це багато? Крихта! Я ще, вважай, і не жила. Оцих-о годочків мені тіки й хватило, щоб роздивитися, як тре' жить. Це ви, молодші, тепер скрізь вправляетесь, а нам не було коли, я ж кажу.

— Чув я, бабо Килино, що ви й у Німеччину їздили.

— А чо' ж, їздила. До Сані їздила, він же там у мене похований. От і поїхала на Дев'яте травня. Хіба це довго — літаком? Де там, колись я на храм у Лисянку довше добиралася. А тут що — сів у літак, їсти тобі принесли, як пані, на дечку такому подали, там і мнясо, і яблучко, й кофія, поки попоїв — і вже вилазь. Германія.

— А в літаку не страшно?

— Чого ж би страшно було? Люди ж летять, не бояться, то й я з ними, ая'. Це якби сама. Бува, гойдне літака, що й у грудях потерпне, але дивлюся — всі сидять собі тихо-мирно, газетки читають, то воно й одляже. Так треба, думаю.

— А в Німеччині, між чужих людей, як? Мабуть же, трохи боязко?

— Чого там, мене ж зустрічали солдатики. А коли й сама справлялася. Не такий страшний вовк... Підійду до людей, розпитаю що треба.

— Хіба ви знаєте по-їхньому?

— А чо' ж, трохи знаю. Якби не знала, то вони б мене викотили з Германії, як бджоли муху з вулика, еге. А так — нє,— баба Килина загадково свариться пальцем.— Підходжу на вулиці та й кажу: "Гутен так, дамочко,— це по-їхньому так здоровкаються.— Как мені пройти отуди й туди?" А вона мені каже: "Йдіть, мамаша, так і отак". — "Данке, — кажу, спасибі тобто.— Дай вам бог здоров'ячка".— А вона сміється, розбира, що я їй не лихого бажаю. Е, стіки там того діла, язик до Києва доведе, а то щоб до Германії не довів. Це ось додому не попала, бо на автобус спізнилася.

— Та куди вам поспішати,— кажу.— Погостюйте трохи у нас.

— Е ні, Петю, іншим би разом за любу душу, а зараз не мощу. Взавтра мені цеглу привезуть, я ж, скажу вам по секрету, хату нову зібралася ставити, то раненько поїду.

— Хату? Так у вас же ще й та наче непогана.

Баба Килина пильненько дивиться на мене, і голівка її дрібно хитається, як маківка на вітрі.

— Я знаю, що ти думаєш. Отак і в селі. Кажуть, бач, яка, одною ногою в ямі, а й собі туди ж. Здуріла на старість та й давай нову хату будувати.

— Та ні, я не про це...

— Е, не кажи, Петю, я знаю, люди всі такі. А чо'? Бо жить не вміють. Ну хай би мені і рік зостався, то й що — скласти на грудях руки і смерті ждати? Та воно, бува, один рік проживеш краще за сто. Це ж, дивись, Петю, якби, приміром, людині було назначено всього один рік жити, то що — хіба вона в курені сиділа б? Бджолі он місяць відведено, та й та собі житло будує, ая'. Хати треба, Петю, я б ще й меблі купила такі, як у вас, аби було де. Хай один день проживу, а так, як душа бажає, о.

Потім баба Килина ще гомонить із дружиною про ціни базарні, записує рецепт, як готувати салат, розпитує, в чому найбільше вітамінів, а я вмикаю телевізор — зараз буде футбол. Зачувши шум стадіону, дружина, як завжди, заводить своєї, так наче й не зозла, а для годиться:

— О, починається! Хоч би людини посоромився! Може, там фільм який є чи концерт?

— Ні-ні,— баба Килина схоплюється із стільця.— Хай буде, футбол я люблю. То хокей — їрунда, бо там така дрібна шайбочка, що й не видно, де вона бігає. А футбол — інтіресна штука.— Подивлюсь. І вона присідає на краєчок крісла перед телевізором, а я думаю, що якби наші динамівці бачили зараз бабине лице, то, мабуть, не мазали б отак по воротах. Он котрийсь із п'яти метрів ухитрився не попасти.

— Цього б і я забила,— каже баба Килина.— Я йому щоб дала чапцем, то він би у мене знав, куди летіти.

— Еге, попали б? — сміюся.

— А чо' ж, це ж не шайбочка малюсінька, а таки м'яч. Що ж там у нього попадать. Видно, тиряюцця, що людей ото стільки дивиться.

Баба Килина притихла, довго ворушить губами, не зводячи очей з екрана, потім питає:

— А знаєш, Петю, куди б я ще хотіла піти? Скажу тобі по секрету. На стадіон. Ні, не на футбол подивитись, а на людей. Це ж стільки їх там разом сидять! І на одне дивляться. Люблю, коли багато людей коло мене.

— От приїжджайте якось та й сходимо з вами.

— А приїду, чого ж.

Вона знов примовкає, щось міркує сама собі, а потім я помічаю, як стуляються в неї очі. Зморилася. Що ж ти хоч, цілий день на ногах, хіба не зморишся за тим базаруванням.

Дружина стелить їй постіль, баба вкладається спати — легенька така, ніщо й не скрипне під нею, і я вимикаю телевізор.

Тихо спить баба Килина. Диха нечутно, ніби дитя. А лице її поважне, зосереджене, мовби й уві сні боїться щось проґавити, не догледіти, мовби й сон цей воліє прожити, як сама того хоче. І що їй сниться —не вгадаєш: чи далека Німеччина, де навіки заснув її Саня з червоною зірочкою в узголов'ї, чи, може, рідний город, на якому білими зорями цвітуть картоплі.

Вранці проводжаю бабу Килину на автостанцію. Ловлю таксі, їдемо. Я переказую всім вітання, а потім між іншим питаю:

— А що вам снилося в нас?

— Нічого,— відказує.— Колись мені снилося все, а тепер навіть Саня не приходить ночами. Стара я. Уже й карточку його на ніч під голову клала — а він не приходить. Та якби й прийшов, не впізнав би. Стара.— І бабині рожеві щічки сумно опускаються вниз, а голова знову похитується, наче маківка на вітрі.

Коли виходимо з "Волги", баба Килина знов оживає.

— Ловка машина,— каже.— Скіки така затягне?

— П'ятнадцять тисяч.

— Багатенько. У мене на таку ще не набереться. А машина ловка, нічого не скажеш. Не їде — пливе.

І вже перед тим, як сісти в автобус, вона раптом бере мене за рукав, прихиляє до себе і таємниче шепоче на вухо:

— Ти думаєш, я приїжджала картоплю продавати? Ні, Петю, оце тобі одному скажу по секрету: я літа свої продавала. Та от ніхто не купує старості.